

NATURVÄRDE SINVENTERING

Skravelsjö 2021

Framsida: Bild från våtmark vid Skravelsjötjärn. Foto: Valdemar Samuelsson

BESTÄLLARE	Umeå kommun
UPPDRAG	30034456 – NVI Skravelsjö
UTFÖRARE	Sweco AB, Umeå Ekologi
ANSVARIG	David Rocksén
INVENTERING	Elias Forsberg, David Rocksén och Valdemar Samuelsson
RAPPORT	Valdemar Samuelsson
GRANSKNING	David Rocksén

INNEHÅLL

1 INLEDNING	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Uppdragets syfte	3
2 METOD	4
2.1 Metodbeskrivning	4
2.2 Tidpunkt och ansvarig personal	5
2.3 Avgränsning	5
2.4 Informationskällor och litteratur	5
2.5 Datafångst i fält och GIS	5
3 RESULTAT	6
3.1 Inventeringsområdet och det omgivande landskapet	6
3.2 Resultat av fältinventeringen	7
3.2.1 NVO 1	9
3.2.2 NVO 2	10
3.2.3 NVO 3	11
3.3 Naturvårdsarter	12
3.3.1 Gammelgransskål	12
3.3.2 Doftskinn	13
3.3.3 Blanksvart spiklav	13
3.3.4 Fläcknycklar	14
3.4 Naturvärdesträd	14
3.4.1 Naturvärdesträd 1 och 2	14
3.4.2 Naturvärdesträd 3	15
3.4.3 Naturvärdesträd 4 och 5	15
4 SAMMANFATTNING	16
5 REFERENSER	17

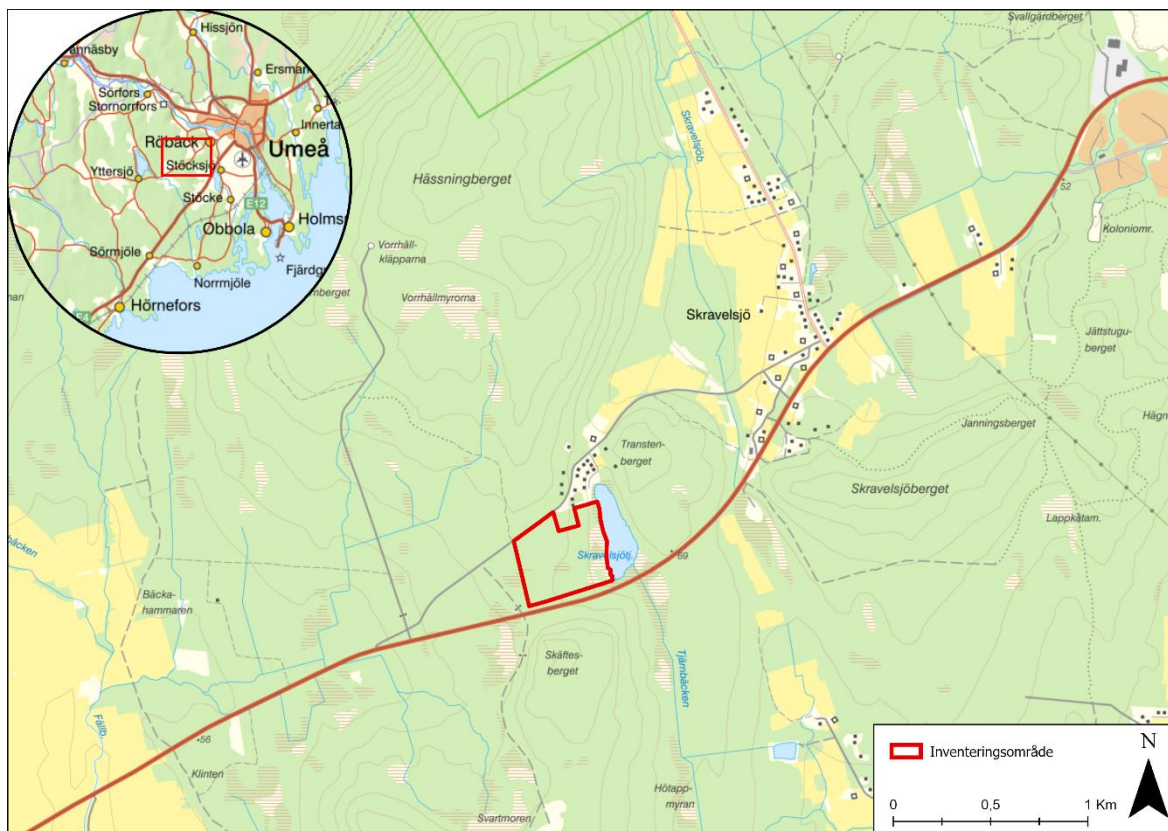
1 INLEDNING

1.1 BAKGRUND

Umeå kommun avser att genomföra en naturvärdesinventering för detaljplan, del av Skravelsjö 2:15 med flera, Umeå kommun. Naturvärdesinventeringen avser att utgöra ett underlag för detaljplanearbetet. Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för bostäder. Bostäderna ska anpassas efter landskapsbilden och de kultur- och naturvärden som finns på platsen. Kommande bebyggelse inom planområdet ska visa hänsyn till rennäring. Syftet med detaljplanen är även att undersöka förutsättningar för att planlägg för särskilt boende och förskola.

1.2 UPPDRAGETS SYFTE

Med syftet att kartlägga naturvärdena inom ett avgränsat inventeringsområde (figur 1) inom detaljplanen vid Skravelsjö, samt möjliggöra anpassningar till naturmiljön, har Umeå kommun beställt en naturvärdesinventering av Sweco AB i fält enligt Svensk Standard SS 199000:2014 *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning.*

Figur 1. Inventeringsområdet väst om Skravelsjöträsk.

2 METOD

2.1 METODBESKRIVNING

Inventeringen har genomförts enligt Svensk Standard SS 199000:2014 *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. De klassningar av naturvärden som gjordes under inventeringen utgår från skalan i Tabell 1.

Detaljeringsgraden som användes under inventeringen var detalj samt med tillägget Naturvärdesklass 4 samt objekt som omfattas av generella biotopskydd. Detaljeringsgraden detalj innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet för ytor är 10 m² eller mer och för linjeformade objekt gäller att minsta obligatoriska karteringsenhet är objekt som är minst 10 m långa och 0,5 m breda.

Tabell 1. Skala för naturvärdesklassning (ur SS 199000:2014).

Naturvärdesklass	Betydelse för biologisk mångfald	Förtydligande
1. Högsta naturvärde	Störst positiv betydelse	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.
2. Högt naturvärde	Stor positiv betydelse	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.
3. Påtagligt naturvärde	Påtaglig positiv betydelse	Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.
4. Visst naturvärde	Viss positiv betydelse	Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.

2.2 TIDPUNKT OCH ANSVARIG PERSONAL

Inventeringsarbetet utfördes av Valdemar Samuelsson, David Rocksén och Elias Forsberg. Fältinventeringen utfördes i början av oktober 2021. Inventeringen genomfördes relativt sent på året, och detta innebär att vissa artgrupper kan ha missats vid fältinventeringen. Hit kan räknas kärlväxter, marksvampar och fåglar. Trots detta bedöms tillräckligt många artgrupper ha varit möjliga att notera i fält för att inventeringens säkerhet ska anses vara nog hög. Valdemar Samuelsson ansvarade för rapportsammanställningen. För internergranskning hos Sweco ansvarade David Rocksén.

2.3 AVGRÄNSNING

Inventeringsområdet innefattade beställarens utformning av inventeringsområdet i detaljplansområdet, del av Skravelsjö 2:15 med flera. Ett ca 17 ha stort område i direkt anslutning mot Skravelsjöjärnen i öst och avgränsas mot nya Skravelsjövägen i söder (figur 1).

2.4 INFORMATIONSKÄLLOR OCH LITTERATUR

Ett flertal källor (databaser och webbtjänster) har använts för att kartlägga tidigare kända naturvärden och skyddade områden i inventeringsområdet samt använts som underlag för avgränsningar och bedömningar. Även litteratur och andra dokument har använts för att beskriva standarden för naturvärdesinventeringen och säkra information angående skyddsvärda arter. De källor som kommit till användning förtecknas i referenslistan.

Tabell 2. Källor för insamlande av underlag till förstudie av naturmiljön.

Källa	Datamaterial
Naturvårdsverket	Naturreservat*
	Riksintressen
	Natura 2000
Länsstyrelsen	Naturvårdsavtal NVA*
	Våtmarksinventeringen – VMI
Vatteninformation Sverige (VISS)	Grundvatten, sjöar, vattendrag
Skogsstyrelsen	Biotopskyddsområden*
	Naturvårdsavtal Sks*
	Nyckelbiotoper
	Sumpskogar
Skyddadskog.se	Skogsbolagens frivilliga avsättningar
artportalen.se	Observationer av naturvårdsarter

2.5 DATAFÅNGST I FÄLT OCH GIS

För datafångst i fält användes telefon och surfplatta med applikationen ArcGIS Collector. Noggrannheten i geografisk positionering är vid goda förhållanden mellan 5 och 20 meter. Efter datafångst i fält justerades vid behov gränser med hjälp av kartor och ortofoton i GIS-applikation på dator.

GIS-data i form av en shape-filer levereras i samband med rapport till beställaren i form av ex naturvärdesobjekt och andra värmeelement, filerna ska vara i projektionen SweRef 99.

3 RESULTAT

3.1 INVENTERINGSOMRÅDET OCH DET OMGIVANDE LANDSKAPET

Närområdet vid Skravelsjö domineras främst av barrskogar som präglats av skogsbruk där flertalet hyggen finns i området. Landskapet har även inslag av våtmarker i form av myrar men även mindre byar som bland annat tillför öppna jordbruksmarker i landskapet. Terrängen är relativt kuperad i närområdet med exempelvis Hässningberget, Skravelsjöberget, Transtensberget och Skäftesberget i nära anslutning mot det aktuella inventeringsområdet.

Inom inventeringsområdet utöver naturvärdesobjekten domineras området generellt av unga barrskogar. Den norra delen av området i anslutning mot bebyggelse domineras av yngre tallskog med allmänt inslag av björk (figur 3, vänstra bilden). Även inslag av rönn förekommer i tallungskogen vid den nordöstra delen av området (figur 2, bild till vänster) samt i anslutning mot det långsträckt myrområdet i öst där tallungskogen fortlöper. Den västra halvan av inventeringsområdet domineras av hyggen (figur 3, bild till höger) med en smal bård av tät ungskog som delar hyggerna i en nordlig och sydlig del (figur 3, bild till vänster).

De avverkade delarna i området anses avverkats under 2021, troligen efter att beslutet att utveckla området togs. Avverkningarna har lämnat spår i form av kraftiga körskador (figur 4) i anslutning mot naturvärdesobjekt 2, vilket löper ut i ett område av sumpskogskaraktär där marktypen är frisk till fuktig samt enstaka partier går mot blöt marktyp.

Figur 2. Typiska bilder från omgivningen inom inventeringsområdet, bild till vänster tallungskog med inslag av rönn och björk, bild till höger visar på tät ungskog mellan hyggerna i väst.

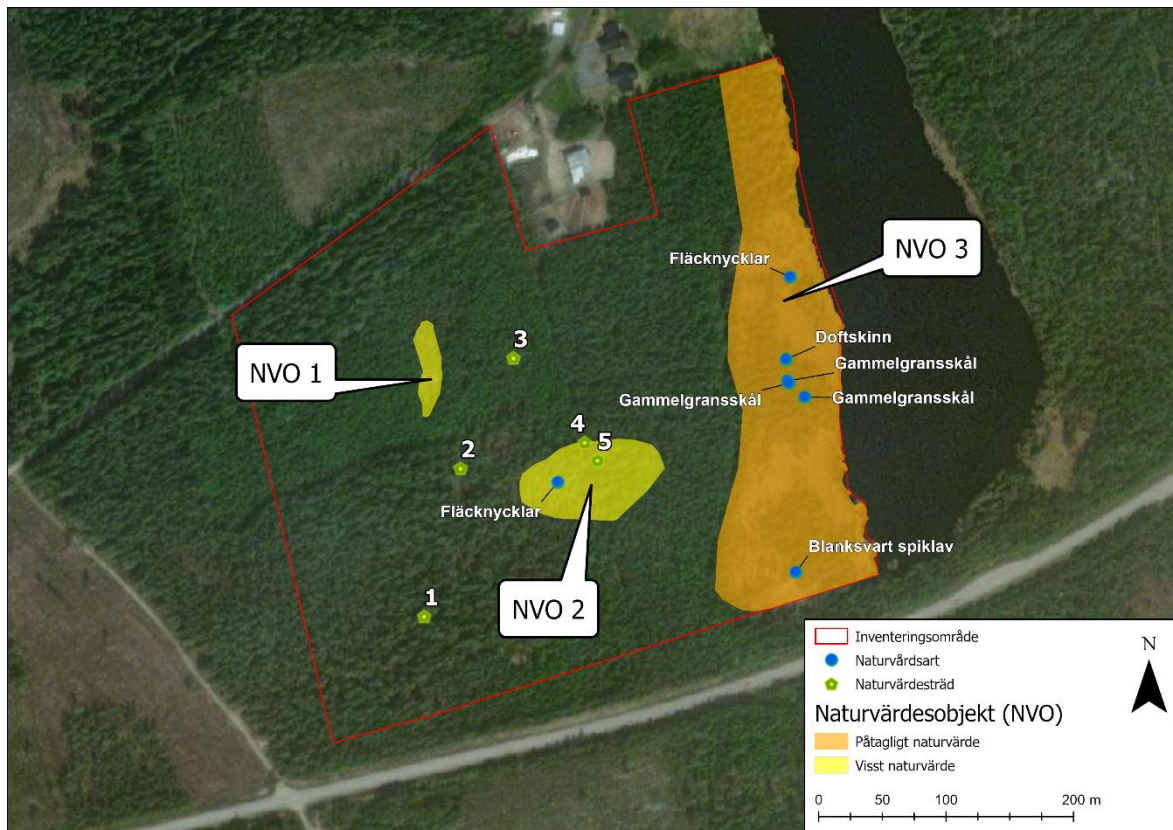

Figur 3. Typiska bilder från omgivningen inom inventeringsområdet, bild till vänster tallungskog med allmänt inslag av björk i anslutning mot bebyggelse i norra delen, högra bilden är från hygget placerat längs i nordöst inom inventeringsområdet.

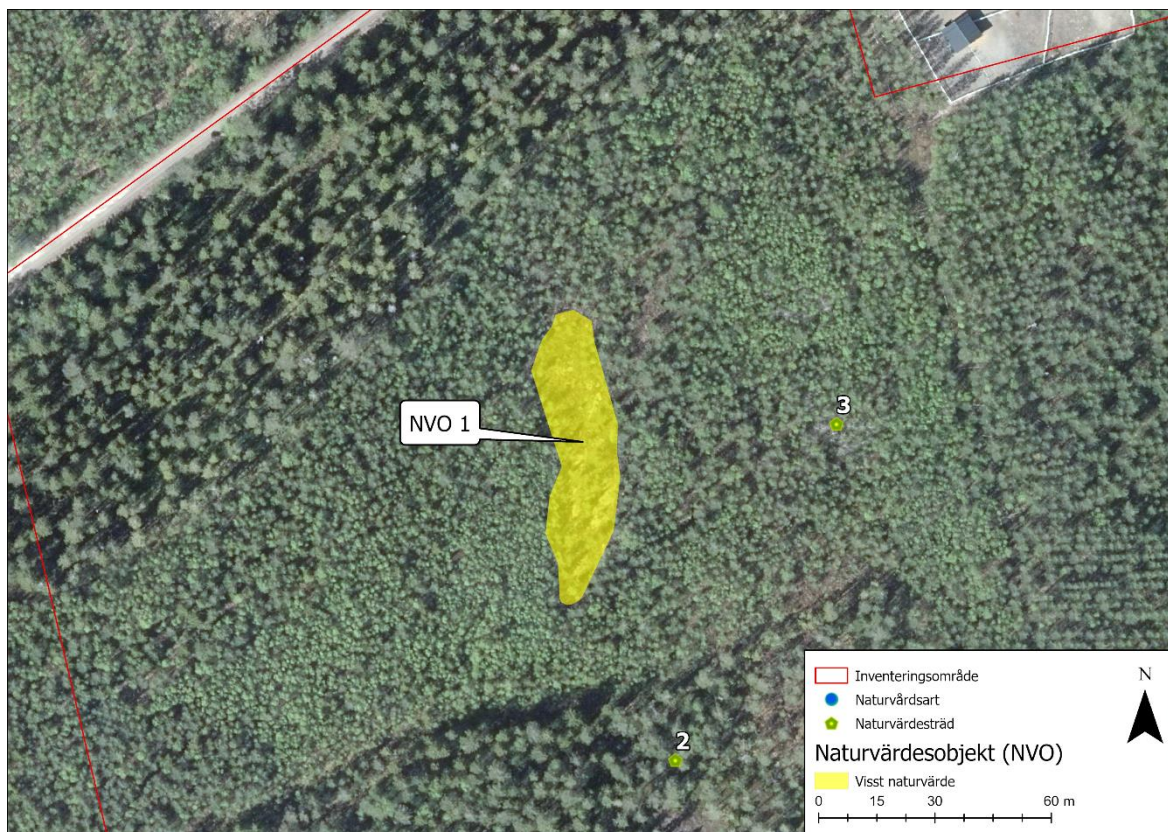
Figur 4. Körskador på nyupptaget hygge i anslutning mot naturvärdesobjekt 2.

3.2 RESULTAT AV FÄLTINVENTERINGEN

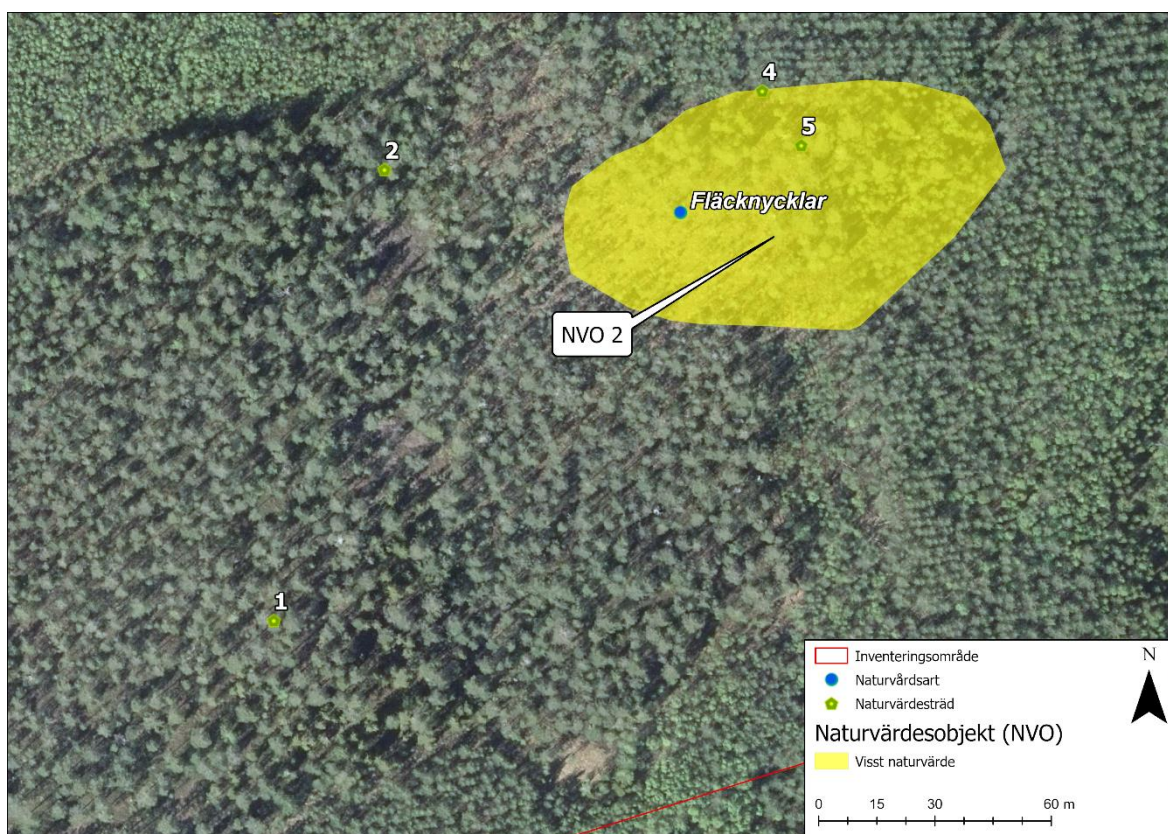

Figur 5. Inventeringsområdet med naturvärdesobjekten, naturvärdesträd samt de artfynd som konstaterades under inventeringen.

Figur 6. Detaljkarta för naturvärdesobjekt NVO 1 samt naturvärdesträd i anslutning mot objektet.

Figur 7. Detaljkarta för naturvärdesobjekt NVO 2 samt naturvärdesträd och artfynd i anslutning mot objektet.

3.2.1 NVO 1

Objektet (figur 6 och 8) utgörs av hållmark omgiven av tät ungskog. Ungskogen öppnar sig här i en glänta som eventuellt skulle kunna nyttjas av skogshöns. Inga äldre tallar finns dock på hållmarken utan enbart unga tallar och granar. Fältskiktet av ljung och lingon. Bottenskiktet av väggmossa och renlav.

Visst naturvärde (NV-klass 4), baseras på att lokalen är mer öppen och är av hållmarkstyp samt att objektet kan vara lämplig lokal för skogshöns så som orre och tjäder.

Figur 8. Bilder från naturvärdesobjekt (NVO) 1.

3.2.2 NVO 2

Objektet (figur 7 och 9) utgörs av en våtmark med något äldre tallar runt om. Östra delen består av barnnaturskog med inslag av gamla tallar. Åldern bedöms vara mellan 150 till 200 år på de äldsta tallarna. Det finns även inslag av tunna björkar och någon enstaka tunn högstubbe av björk. Fältskikt av blåbär och bottenskikt av husmossa och väggmossa. Objektet hyser även en förekomst av fläcknycklar.

Visst naturvärde (NV-klass 4), baserat förekomsten av äldre trädindivider i anslutning mot våtmarken, enstaka element i form av björkhögstubbar samt våtmarkens värde för området. Dessutom finns förekomst av fläcknycklar vilket bedöms bidra till artvärdet i objektet.

Figur 9. Bilder från naturvärdesobjekt (NVO) 2.

3.2.3 NVO 3

Objektet (figur 5 och 10) utgörs av ett myrområde väster om Skravelsjöjärn. Dungar av tallskog finns på våtmarken och i dessa finns inslag av enstaka äldre tallar ca 150 år. Det finns också enstaka torrakor och äldre granar i objektet, vissa av dem hyser naturvårdsarter så som blanksvart spiklav (NT), gammelgransskål (NT) samt doftskinn (NT). Strandzonen mot sjön består av flacka stränder som delvis översvämmas vid högvatten. Kan fungera som lämpligt rastområde för fåglar under vår och höst. De vanliga arterna knutna till en norrländsk fattigmyr noterades tex strängstarr, blåtåtel, taggstarr och rosling. Dessutom noterades fläcknycklar på flera ställen.

Fågellivet i sjön är undersökt endast i begränsad omfattning. De uppgifter som finns tillgängliga, i kombination med områdets karaktär, indikerar att sjön hyser ett trivialt fågelliv. Drillsnäppa (NT), knipa, gräsand och vigg har noterats vid sjön och kan tänkas häcka. Någon regelrätt fågelinventering har dock aldrig gjorts och det går inte att dra några säkra slutsatser gällande sjöns häckfågelfauna. Det är tänkbart att ytterligare några arter kan använda området för häckning.

Påtagligt naturvärde (NV-klass 3), baserat på förekomsten av äldre trädindivider, enstaka element i form av torrakor och förekomsten av naturvårdsarter där tre av dem är rödlistade som nära hotad (NT). Även att objektet utgörs av en våtmark i anslutning mot Skravelsjöjärnen bidrar till objektets naturvärde.

Figur 10. Bilder från naturvärdesobjekt (NVO) 3.

3.3 NATURVÅRDSARTER

Under naturvärdesinventeringen kunde fyra naturvårdsarter hittas, tre av dem är klassade som nära hotad (NT) i den senaste rödlistan. En art, fläcknycklar, omfattas av ett juridiskt skydd genom fridlysning i Artskyddsförordningens 8 §. I figur 5 finns positionerna för artfynden i objektet och vilka naturvärdesobjekt som inkluderar dem.

3.3.1 Gammelgransskål

Gammelgransskål (*Pseudographis pinicola*) (figur 11) är en vedsvampsart som är med i rödlistan och klassas som nära hotad (NT). Arten är främst kopplad till äldre granar där fruktkropparna typiskt uppträder längst ned på stammen vid basen. Arten förekommer vanligen i miljöer som hyser jämn luftfuktighet som ofta är i anslutning mot äldre orörda skogsområden vanligen mot myrkanter eller andra partier som håller mycket fukt. Hot mot arten är bland annat uttag av skog vilket medför ökad exponering. Brist på äldre skogar och markavvattning kan också påverka arten negativt. Att behålla orörda bestånd gynnar arten men även mindre orörda trädgrupper eller kantzoner sparas lämpligtvis för en gynnsam förekomst av arten. Arten är generellt en god indikator för miljöer med en längre kontinuitet där äldre träd är inkluderade samt att mikroklimatet har varit stabilt över tid.

Figur 11. Bild av gammelgransskål som hittades under inventeringen.

3.3.2 Doftskinn

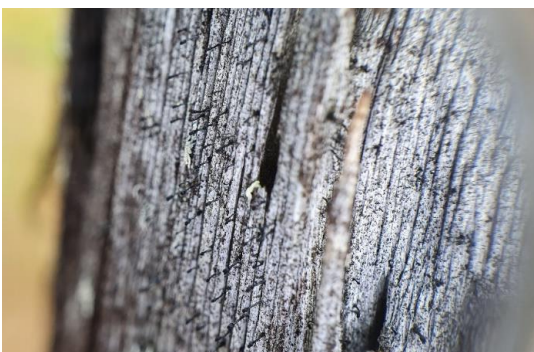
Doftskinn (*Cystostereum murrayi*) (figur 12) är en vedsvampsart som är med i rödlistan och klassas som nära hotad (NT). Arten förekommer vanligen på död ved i form av grövre högkvalitativa lågor av gran men förekommer även på stubbar samt ibland på gamla levande granar. Typiska områden är sumpskogar eller höglägesskogar som domineras av gran, även bäckraviner är lämpliga områden för arten. Doftskinn är ofta kopplade till biotoper med lång kontinuitet vilket även medför att dessa områden vanligen hyser flertalet skyddsvärda arter. För att bibehålla förekomsten av arten i ett område bör skogsbruk undvikas och kalavverkning i synnerlighet inte utövas. Om dessa områden ska exploateras eller brukas är det nödvändigt att spara större värdekärnor med lämpligt substrat för arten. Detta genom att arten har höga krav på den långa kontinuiteten av orörd skog och av lämpligt substrat i form av ex. äldre grövre lågor som är kopplade till den begränsade beståndet.

Figur 12. Bild av doftskinn som hittades under inventeringen.

3.3.3 Blanksvart spiklav

Blanksvart spiklav (*Calicium denigratum*) (figur 13) är en lavart som är med i rödlistan och klassas som nära hotad (NT) i dagsläget. Arten är kopplad till äldre hård död ved där torrakor och högstubbar från tall som stått solbeläget under lång tid är lämpliga substrat för arten. Dessa substrat förekommer vanligen i mer öppna äldre tallskogar, även myrar brukar medföra denna typ av substrat. Arten är indirekt känslig för markanvändning som medför högre exponering, dock är arten mer känslig för igenväxning samt att substratet tas bort eller förstörs vid markanvändning. Därför rekommenderas att viktigt substrat sparas i så stor utsträckning som möjligt för att bevara arten.

Figur 13. Bild av blanksvart spiklav som hittades under inventeringen.

3.3.4 Fläcknycklar

Fläcknycklar (*Dactylorhiza maculata*) (underarten Jungfru Marie nycklar) (figur 14) är en orkidé som klassas som livskraftig (LC) i dagsläget. Arten trivs vanligen i miljöer av frisk till fuktig mark som ofta är magra. Biotoper som är kopplade till myrkanter, hagmark men även vägdiken kan vara lämpliga miljöer för arten. Arten omfattas av ett juridiskt skydd genom fridlysning i Artskyddsförordningens 8 §. Arten är dock vanlig, och eventuell påverkan på den aktuella förekomsten bedöms inte påverka artens bevarandestatus vare sig lokalt, regionalt eller nationellt och därmed utlösa ett förbud enligt artskyddsförordningen.

Figur 14. Bild av fläcknyckel som hittades under inventeringen.

3.4 NATURVÄRDESTRÄD

Under inventeringen noterade flertalet naturvärdesträd (se figur 5)

3.4.1 Naturvärdesträd 1 och 2

Äldre sparade tallar på hygge, ca 150 - 170 år (figur 15).

Figur 15. Bilder från naturvärdesträd punkt 2 till vänster och punkt 1 till höger.

3.4.2 Naturvärdesträd 3

En grupp av yngre aspar i en tät barrungskog med inslag av björk (figur 16).

Figur 16. Bilder från naturvärdesträd punkt 3.

3.4.3 Naturvärdesträd 4 och 5

Flera äldre tallar ca 150 - 200 år samt enstaka torrakor i anslutning mot våtmark i NVO 2 (figur 17).

Figur 17. Bilder från naturvärdesträd punkt 4 till vänster och punkt 5 till höger.

4 SAMMANFATTNING

Inom inventeringsområdet kunde tre naturvärdesobjekt konstateras, två av dem med naturvärdesklass 4 och ett med naturvärdesklass 3. Objektet med naturvärdesklass 3 (NVO 3) som är kopplad till ett avlångt våtmarksstråk i anslutning mot Skravelsjötjärn med representerade rödlistade arter är att rekommendera att undvika vid senare exploatering i området. Genom att objektet även fyller en viktig funktion för biologisk mångfald, svämplan samt buffrande funktion för sjön med tanke bland annat närsalter och eventuell rastlokal för fågel rekommenderas området att behållas om möjligt. Även området vid NVO 2 är rekommenderas att ta hänsyn till om det går genom att det i dagsläget är ett våtmarksområde som är en viktig struktur för att medföra en variation i landskapet, ofta kopplade till mångfald av arter samt viktig för att buffra markvatten över tid. De naturvärdeselement i form av naturvärdes trån som noterades under inventeringen rekommenderas att spara i så stor utsträckning som möjligt. Eftersom dessa element ofta är viktiga för variationen i ett område och ofta kopplade till flera arter som är beroende av dessa element. Även till senare skede kan dessa element tillföra variation i landskapet och eventuellt vara nyttiga i rekreationssyfte med äldre trädindivider eller utstickande trädgrupper i området.

5 REFERENSER

ArtDatabanken. (2019). *Artfakta*. Artfakta. SLU Artdatabanken.
<https://artfakta.se/naturvard/taxon/pseudographis-pinicola-1312>

ArtDatabanken. (2019). *Artfakta*. Artfakta. SLU Artdatabanken.
<https://artfakta.se/naturvard/taxon/cystostereum-murrayi-510>

ArtDatabanken. (2019). *Artfakta*. Artfakta. SLU Artdatabanken.
<https://artfakta.se/naturvard/taxon/dactylorhiza-maculata-219790>

ArtDatabanken. (2019). *Artfakta*. Artfakta. SLU Artdatabanken.
<https://artfakta.se/naturvard/taxon/calicium-denigratum-6437>

www.artportalen.se

Nitare, J. (2019) *Skyddsvärd skog - Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning*. Skogsstyrelsen. Jönköping. ISBN 978-91-87535-15-4

Mossberg, B och Stenberg, L (2018). *Nordens flora*. Bonnier fakta.

SIS (2014). *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. Svensk Standard SS 199000:2014.

BESTÄLLARE Umeå kommun

UPPDRAG 30034456 – NVI Skravelsjö

UTFÖRARE Sweco AB, Umeå Ekologi

ANSVARIG David Rocksén

INVENTERING Elias Forsberg, David Rocksén och Valdemar Samuelsson

RAPPORT Valdemar Samuelsson

GRANSKNING David Rocksén

